

POLOJNIK

// Vanesa Bezljaj

Dolge noge **POLOJNIKU** (*Himantopus himantopus*) omogočajo, da brodi v globlji vodi kot ostale ptice.
ilustracija: **Mike Langman** (rspp-images.com)

*Poletna jutra so tisti prijetni del dneva, ko se nočni hlad dotika tal, pljuča pa napolni zrak, ki na srečo še ni sparjen od vročine. Seveda je tudi ptičja družba živahnejša, saj marsikatero ptico lahko opazimo le zjutraj, medtem ko se čez dan umaknejo v zavetje sence. Moj izlet sem tako neko jutro začela v Sečoveljskih solinah, kjer me je pozdravila ptica z nenavadno dolgimi nogami – polojnik (*Himantopus himantopus*).*

BAHAVI DOLGONOŽEC

Ptica je pristala nekaj metrov pred menoj in začela živahno brodit po vodi, ne da bi se zmenila zame. V daljavi sem opazila še nekaj drugih vrst pobrežnikov, ti pa so prav ljubosumno zijali v polojnika, ki je ves zadovoljen s polnim kljunom hrane, skoraj da že ne, plaval v vodi. Takšno pestro predstavo mu omogočajo izjemno dolge noge, saj v nasprotju z drugimi pticami lahko brodi v veliko globlji vodi. Ta vitka ptica v dolžino meri od 33 do 36 centimetrov, dodatnih 15 centimetrov višine dodajo še rdeče noge. Kljun je črn, tanek in raven, oči so rdeče obarvane, kar pa ni vedno opazno. Oblečen je

v belo pernato obleko, peruti pa prekriva plašč, ki je pri samcu bleščeče črn, pri samici pa temno rjav. Gospode navadno krasi črn vzorec na glavi, a ni vedno tako, saj si ga lahko nadenejo tudi dame. Vsekakor pa imajo gospodje še rahlo obarvane rožnate prsi. Mladi osebkci so brez črnine na vratu, peruti in hrbet so obarvani sivorjavo, peresa so na tem delu telesa svetlo obrobljena, kar daje vtisk rjavih »lusk« na hrbtu. Noge so dolge in svetlo sivo obarvane. Po glavi in vratu jih pokriva rjavkast puh.

"POLOJ - NIK"

Polojnik spada v družino sabljark (*Recurvirostridae*) in ga pri nas ne moremo zamenjati z nobeno drugo vrsto ptice. Splošno je razširjen v zahodni, južni, jugovzhodni in srednji Evropi, najpogostejši pa je v Sredozemlju in ob Črnem morju. Prehranjuje se z različnimi vodnimi žuželkami, majhnimi raki, paglavci in ribjimi mladimi. Je selivec, saj zimo preživlja v Afriki, kjer se zadržuje v solinah, na deltah rek, blatnih morskih obalah in večjih celinskih vodnih telesih. V času gnezdenja, to je od aprila do junija, je ta elegantna ptica lahko precej glasna in nase že na daleč opozarja z raskavimi klici. Svoje mladiče izrazito brani in preganja tudi veliko večje ptice od sebe. Gnezdi v manjših razpršenih skupinah, lahko v družbi drugih pobrežnikov, kot so sabljarka (*Recurvirostra avosetta*), beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*) in rdečenogi martinec (*Tringa totanus*). Gnezdo je skromna umetnina nanesenega rastlinja, ki jo ustvari na polojih – od tod

Peščena ali glinena obrežja, ki so izpostavljena nenehnemu delovanju plime in oseke – poloji, so življenjski prostor polojnika.
foto: **Vanesa Bezljaj**

Tipičen prizor iz Sečoveljskih solin – polojnik, ki v plitvinah brska za vodnimi nevretenčarji, paglavci in ribjimi mladimi.

foto: **Vanessa Bezljaj**

tudi njegovo ime. Poloji so majhni peščeni, glineni ali blatni otočki, ki jih oblikuje plitva sladka ali brakična voda in so najprimernejši habitat za polojnika. Uspešnost njegovega gnezdenja ni odvisna le od zadostnega vira hrane, marveč tudi od dviga vodne gladine, ki ob močnem deževju pogosto uniči gnezda.

PRIDNI OČETJE

Zelo zanimivo je obdobje paritve in gnezditve polojnikov. Med dvorjenjem samci intenzivno pomakajo kljun v vodo, ga otresajo in se sprehajajo okoli samic. V splošnem velja za monogamno vrsto, par tvorita en samec in samica. Pri skrbi za zarod so očetje bolj vestni, saj so oni tisti, ki pripravijo večino gnezda in tudi večino časa presedijo na jajcih. Medtem ko se samice prehranjujejo (in to lahko zelo daleč od gnezda), da nadomestijo izgubo energije med valjenjem jajc, so samci tisti, ki varujejo gnezdo. A pri tem ne morejo varovati še svojih dam pred drugimi gospodi. Raziskave so pokazale, da se samice lahko pariyo z drugimi samci, a je ta pojav zelo redek.

PRADAVNE SOLINE

V Sloveniji polojnika najpogosteje srečamo na Obali. Njegovo najpomembnejše območje za gnezdenje so Sečoveljske soline, ki so ene redkih delujočih solin v Sredozemlju. Gnezda si uredi na solnih poljih ali pa na manjših nasipih, ki jih prerasčajo slanoljubne rastline. Opazimo ga lahko tudi v Strunjanskih solinah in Škocjanskem zatoku. Poleg solin so njegov življenjski prostori še ustja rek, jezera, močvirja, slani travniki, poplavljeni polja in stepske mlake. Tako ga lahko pri nas najdemo tudi v Naravnem rezervatu Ormoške lagune in na zadrževalniku Medvedce.

V Sloveniji populacija od leta 1999 narašča, kar lahko pripišemo varovanju gnezdišč in naravovarstvenemu upravljanju teh habitatov. Zaradi

V času gnezdenja, to je od aprila do junija, je ta elegantna ptica lahko precej glasna in nase že na daleč opozarja z raskavimi klici.

specifičnih ekoloških zahtev je dober kazalec ustreznega upravljanja z vodnim režimom in tradicionalnega solinarstva v Sredozemlju. Na Portugalskem, kjer večina populacije podobno kot pri nas gnezdi v solinah, je vrsta na območjih, kjer so soline preoblikovali v ribje farme, izginila. Ogroža ga tudi obsežnejše izsuševanje močvirij.

Skrozi stoletja sta narava in človek sooblikovala bogato solinsko pokrajino, ki nas še danes preseneča s svojimi lepotami in s pradaavnim načinom pridobivanja soli. Dodatno jo popestrijo še rastlinske in živalske vrste, s svojo svatovsko predstavo v času gnezditve nedvomno tudi polojniki.

DVORJENJE POLOJNIKOV je zanimiv prizor, med katerim med drugim samci intenzivno pomakajo kljun v vodo, ga otresajo in se sprehajajo okoli samic. foto: **Jure Novak**

VIRI

- BirdLife International (2023): Species factsheet: *Himantopus himantopus*. <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/black-winged-stilt-himantopus-himantopus/text>
- ŠKORNIK, I. (2019): Polojnik *Himantopus himantopus*. pp. 170–171. In: Mihelič, T., Kmecl, P., Denac, K., Koce, U., Vrezec, A., Denac, D. (eds.): Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdišč 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.
- CUERVO, J. J. (2003): Parental roles and mating system in the black-winged stilt. – *Canadian Journal of Zoology* 81 (6): 947–953.
- Portal Notranjskega park: <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/sabljarke/polojnik>